

NHỮNG ĐỘNG THÁI MỚI TRONG CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI CỦA LIÊN BANG NGA

TS. Nguyễn An Hà
Viện Nghiên cứu Châu Âu

Trong bài viết này, chúng tôi phân tích những động thái mới về cấu trúc địa - chính trị và địa - kinh tế tác động tới đường lối phát triển của Nga cũng như việc điều chỉnh chính sách đối ngoại của Nga trong giai đoạn hiện nay.

I. Bối cảnh quốc tế và khu vực

1. Về cấu trúc địa - chính trị

- Mỹ vẫn là một quốc gia nắm giữ vai trò điều khiển “cuộc chơi” toàn cầu, tiếp tục gia tăng chủ nghĩa đơn phương, lấn át vai trò của Liên hợp quốc trong việc giải quyết các công việc của thế giới như chống chủ nghĩa khủng bố, ngăn chặn phổ biến vũ khí hạt nhân... Mỹ tăng cường kìm chế Nga cả về chính trị, kinh tế, và quân sự, dẫn tới cái gọi là “hoà bình nóng” và nguy cơ vòng xoáy mới của cuộc chạy đua vũ trang quân sự hoá khoảng không vũ trụ. Tuy nhiên vai trò “nhất siêu” của Mỹ suy giảm, Mỹ gặp phải nhiều khó khăn, tiếp tục sa lầy trong chiến tranh Irắc, không tự ngăn chặn được Bắc Triều Tiên, mâu thuẫn sâu sắc với Iran trong vấn đề “vũ khí hạt nhân”, vai trò của Mỹ ở Trung Đông suy giảm.

- Liên minh Châu Âu tiếp tục mở rộng sang phía Đông, kết nạp thêm 2 thành viên mới là Bungary và Rumania ngày 01/01/2007. EU vẫn là đồng minh thân cận của Mỹ, tuy nhiên trong nhiều vấn đề của thế giới, EU cũng có quan điểm riêng và cũng đang nỗ lực cải thiện vị thế chính trị cho tương xứng với cường quốc kinh tế của mình. Việc EU tiếp tục mở rộng sang phía Đông và việc hàng loạt nước Đông Âu gia nhập NATO làm cho không gian địa - chính trị của Nga ngày càng hẹp lại. Những động thái mới đây của Mỹ và NATO trong việc bố trí tên lửa đánh chặn tại Ba Lan và Cộng hoà Séc làm cho Nga rất bất bình.

- Sự phát triển mạnh mẽ của Trung Quốc, Ấn Độ, sự năng động của các nước ASEAN, sự hồi phục kinh tế của Nhật Bản làm cho khu vực châu Á, đặc biệt là Đông Á cùng với sự phát triển ấn tượng của Trung Quốc trở thành một khu vực phát triển năng động thu hút sự chú ý của các cường quốc và khu vực trên thế giới và đang trở thành nhân tố quan trọng thay đổi cơ cấu quyền lực của thế giới. Nga đặc biệt quan tâm đến khu vực này với mong muốn trở thành thành viên của

Diễn đàn Đông Á, ngoài các cơ chế đa phương như APEC, ARF, Nga đã tham gia Hội nghị Thượng đỉnh lần đầu tiên (tháng 12/2005) với ASEAN.

- Vấn đề an ninh năng lượng đang trở nên cấp thiết, nhiều nước và nhiều khu vực phải có những điều chỉnh lớn nhằm đối phó với vấn đề này. Trong thời gian vừa qua, các cuộc chiến chống khủng bố mà Mỹ phát động tại Apganistan, Irắc, quan hệ xấu đi của Mỹ với các quốc gia hồi giáo Trung Đông, đặc biệt là với Iran, một nước lớn về sản xuất dầu mỏ, cùng với sự gia tăng nhu cầu dầu mỏ do sự phát triển nhanh chóng của các nền kinh tế lớn Trung Quốc, Ấn Độ làm ảnh hưởng sâu sắc tới quan hệ cung cầu năng lượng trên thị trường toàn cầu, giá dầu mỏ và khí đốt tăng nhanh chóng. Giá dầu cao nhất của năm 2005 là 70,86 USD/thùng, nhưng vào tháng 7 năm 2006 đạt tới đỉnh điểm khi dầu ngọt nhẹ lên tới 78,4 USD/thùng, còn dầu Brent 78,64 USD/thùng. Vấn đề an ninh năng lượng buộc các quốc gia đều phải điều chỉnh chiến lược đối ngoại của mình, đi tìm kiếm những nguồn cung cấp năng lượng ổn định, đặc biệt là các cường quốc Mỹ, EU và Trung Quốc.

2. Về cấu trúc địa - kinh tế

Sự phát triển của kinh tế thế giới hiện nay và trong những năm tới đây sẽ được xác định bởi cuộc đấu tranh giữa hai xu thế.

Thứ nhất, là sự nỗ lực của Mỹ nhằm khôi phục vị trí thủ lĩnh của mình trong trật tự thế giới đơn cực với vị trí siêu cường về

chính trị, quân sự, và kinh tế thuộc về Mỹ. Tiềm lực của Mỹ thể hiện ở chỗ trong nhiều năm Mỹ vẫn là một trong những nhà xuất khẩu lớn nhất và là nhà nhập khẩu lớn nhất thế giới. Chính vai trò nhà nhập khẩu làm cho Mỹ trở thành động lực của nền kinh tế thế giới. Hệ thống tài chính Mỹ có ảnh hưởng to lớn tới nền kinh tế thế giới.

Thứ hai, đang diễn ra quá trình hình thành cấu trúc thế giới đa trung tâm. Cùng với Mỹ, các trung tâm thế giới mới đang hình thành: EU, Trung Quốc, Nhật Bản, Ấn Độ, ngoài ra là Nga, Brasil, Iran. Những trung tâm này đang tác động mạnh mẽ với vai trò thống trị của Mỹ trong nền kinh tế, chính trị thế giới, đồng thời cũng đang cạnh tranh với nhau để củng cố vị thế của mình.

EU, với GDP xấp xỉ Mỹ, còn về các chỉ số như tỷ trọng trong thương mại toàn cầu hay thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài, EU vượt trội các trung tâm khác. Chẳng hạn, EU - 25 chiếm 40,6% xuất khẩu toàn cầu, và 45,2% nhập khẩu¹.

Các nước châu Á có tốc độ phát triển kinh tế cao trên thế giới (trong 5 năm cuối trung bình hơn 7%), đang mở rộng vị thế của mình trong nền kinh tế toàn cầu: tỷ trọng trong GDP toàn cầu tăng từ 15,1% năm 1990 lên 27,1% năm 2005. Trong tương lai chính châu Á sẽ trở thành động lực phát triển kinh tế của thế giới. Theo đánh giá của Economic Intelligence Unit, đến năm 2020 châu Á sẽ chiếm hơn 43% GDP toàn cầu, trong đó

¹ Nguồn: International Trade Statistics 2005 (www.wto.org)

Trung Quốc là 19,4%, Ấn Độ - 8,8% và Nhật Bản - 4,5%. GDP của Trung Quốc vào năm 2015 dự báo hơn 12 ngàn tỷ USD, và dự báo lạc quan nhất cho rằng tới 2020 vượt qua 30 ngàn tỷ USD (tính theo ngang giá sức mua).

Như vậy tới đây Nga sẽ phải tăng cường liên kết kinh tế với các trung tâm đã hình thành, đồng thời phải xây dựng cho mình những liên kết mới để vừa tăng trưởng vừa tạo ra một trung tâm kinh tế mà Nga đóng vai trò hạt nhân.

3. Nhận định của Nga về những động thái mới

Nga cho rằng trong những năm gần đây thế giới đang thực sự thay đổi với sự gia tăng của toàn cầu hoá. Quá trình toàn cầu hoá mặc dù có nhiều mâu thuẫn nhưng ngày càng mở rộng, có những tác động tích cực tới việc phân chia nguồn lực phát triển kinh tế một cách công bằng hơn, tạo ra nền tảng cho một cấu trúc đa cực trong quan hệ quốc tế. Tính tập thể và luật pháp trong quan hệ quốc tế được tiếp tục củng cố trên cơ sở thừa nhận những hiểm hoạ chung của nhân loại. Trong nền chính trị thế giới, ý nghĩa của yếu tố năng lượng ngày càng gia tăng. Vị thế của Liên bang Nga ngày càng được củng cố. Một nước Nga mạnh hơn, tự tin hơn đã trở thành một nhân tố quan trọng trong sự chuyển biến của thế giới. Môi trường cạnh tranh và sự cân bằng dần dần được hồi phục kể từ sau chiến tranh lạnh. Mô hình phát triển, định hướng phát triển được quan niệm như thước đo của nền văn minh và là đối tượng gây nên cạnh tranh, xung đột. Những giá trị cơ bản của dân

chủ và thị trường được ghi nhận như những nền tảng của đời sống xã hội và đời sống kinh tế, việc thực hiện chúng có nhiều cách thức phụ thuộc vào đặc thù lịch sử, văn hoá của dân tộc cũng như mức độ phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia.

Bên cạnh những mặt tích cực, toàn cầu hoá cũng có nhiều mặt tiêu cực: sự lan rộng các không gian xung đột trong chính trị thế giới, sự xuống cấp trong việc giải trừ vũ khí cũng như kiểm soát vũ khí hiện nay. Dưới khẩu hiệu đấu tranh chống lại các hiểm hoạ mới, một số nước tiếp tục âm mưu xây dựng thế giới đơn cực, ép buộc các nước khác tuân thủ theo hệ thống chính trị và mô hình phát triển của mình, phớt lờ các đặc thù lịch sử, văn hoá, khu vực và các đặc điểm phát triển của các nước trên thế giới, tự do áp đặt và xâm phạm các luật lệ và nguyên tắc quốc tế. Sự kiện sử dụng vũ lực ngày càng bành trướng trong quan hệ quốc tế để giải quyết những vấn đề về lợi ích chính trị, không tuân thủ luật lệ quốc tế trong những năm gần đây thể hiện việc áp đặt thế giới - bất chấp xu thế phát triển chung của thế giới. Một số nước liên kết với nhau cho mình một trách nhiệm mới trong lĩnh vực an ninh và giải trừ vũ khí, tác động tiêu cực làm chậm quá trình giải trừ vũ khí, trong khi một số các nước khác lại tăng cường vũ khí giết người hàng loạt, coi đây như là một giải pháp đảm bảo an ninh cho mình.

Trong những năm tới đây, chính sách đối ngoại của Nga vẫn tiếp tục định hướng bởi quan điểm chủ đạo sau:

- Nga có những đánh giá và dự báo tương đối nghiêm trọng về tình hình thế giới. Nga cho rằng sau khi hệ thống thế giới hai cực tan rã, sự phát triển của thế giới xuất hiện nhiều yếu tố khó đoán trước, những mối nguy hiểm tiềm tàng làm nảy sinh xung đột trên thế giới vẫn tiếp tục tăng lên, do khoảng cách giàu nghèo giữa các nước ngày càng lớn, hiểm hoạ xung đột ngày càng gay gắt hơn, mối đe doạ khủng bố ngày càng tăng lên. Nga đang đứng trước thời điểm tình hình an ninh toàn cầu có nhiều thay đổi.

- Nga xác định rõ địa vị nước lớn của mình trong các công việc của thế giới, cho rằng “Nga nên gánh vác trách nhiệm phát triển kinh tế - xã hội cho thế giới tương ứng với địa vị và khả năng của mình”, không nên chỉ hạn chế ở việc tham gia vào chương trình nghị sự toàn cầu, mà còn nên có những đóng góp thực tế trong khi đưa ra chương trình nghị sự này.

- Trước mối đe doạ của xu thế chạy đua vũ trang, Nga cho rằng chạy đua vũ trang vẫn chưa kết thúc. Một mặt, Nga tiếp tục tăng cường sức mạnh quân sự, mặt khác vẫn muốn thông qua đàm phán để đảm bảo sự cân bằng về vũ khí chiến lược với Mỹ. Xác định rõ quan hệ vừa hợp tác vừa cạnh tranh với phương Tây, Nga cho rằng Nga và các nước phương Tây vừa sẵn sàng hợp tác vừa sẵn sàng cạnh tranh, nhưng cơ sở là qui tắc trò chơi trung thực và thống nhất.

II. Quan điểm mới trong chính sách đối ngoại của Nga

Trên cơ sở đánh giá bối cảnh quốc tế và khu vực, tổng kết kinh nghiệm hơn 15 năm qua, Nga xây dựng một số quan điểm mới trong chính sách đối ngoại mang tính hệ thống và toàn diện hơn. *Tư tưởng chủ đạo là độc lập tự chủ, đa phương hoá, đa dạng hoá, ưu tiên hàng đầu cho lợi ích của Nga, hài hoà với lợi ích của cộng đồng quốc tế, phù hợp với xu thế tích cực của toàn cầu hoá, tăng cường vai trò của Nga trên trường quốc tế.*

Bảo đảm tiềm năng cho chính sách đối ngoại của mình, Nga dựa chủ yếu vào các công cụ:

- Đa dạng hoá chính sách đối ngoại: Sử dụng triệt để các kênh ngoại giao như các thể chế quốc gia, nghị viện, đảng phái chính trị, các doanh nghiệp, đặc biệt là ngoại giao nghị viện và hoạt động hợp tác quốc tế của các thể chế xã hội công dân, nhằm nâng cao sự hiểu biết giữa nhân dân các nước;

- Thu hút hoạt động của các tổ chức phi chính phủ (NGOs). Đây cũng là một phần trong chiến lược chung của quốc gia phát triển các thể chế của xã hội công dân;

- Đảm bảo một định hướng chung, một chính sách đối ngoại thống nhất giữa các cơ quan nhà nước, và xã hội công dân phù hợp với lợi ích chung của toàn dân tộc, củng cố an ninh và phát triển nước Nga;

Những nét lớn của Tổng quan Chính sách đối ngoại của Nga được trình bày dưới đây.

1. Ngoại giao đa phương

- Sự tham gia của Nga vào Liên hợp quốc

Nga cho rằng tích cực tham gia vào Liên hợp quốc với tư cách là thành viên thường trực của Hội đồng Bảo an cho phép Nga tác động một cách hiệu quả tới thế giới vì mục đích hoà bình, ổn định, công bằng và dân chủ, thực hiện các lợi ích dân tộc thông qua hợp tác quốc tế rộng rãi nhất. Tuy nhiên Nga cũng cho rằng Liên hợp quốc (LHQ) đang trong khủng hoảng và cần thiết phải cải tổ tổ chức này nhằm bảo đảm cho LHQ đóng vai trò là cơ chế quốc tế chính trong việc giải quyết các mâu thuẫn, xung đột, các mối đe doạ an ninh và phát triển bền vững.

Nga cho rằng cần phải tiếp tục tăng cường hợp tác giữa các tổ chức khu vực như OCSE, CSTO, SNG, SCO, và Nga cũng sẽ tích cực ủng hộ hoà bình và an ninh thế giới dưới sự lãnh đạo của Liên hợp quốc.

- Sự tham gia của Nga vào G8

Nga xác định sự tham gia vào nhóm G8 là một trong những phương hướng quan trọng chiến lược của Nga trong việc củng cố tính đa phương trong quan hệ quốc tế, thúc đẩy Nga liên kết với kinh tế quốc tế, tạo nên những điều kiện bên ngoài thuận lợi để phát triển kinh tế xã hội của đất nước và củng cố các thể chế quốc gia dân chủ. Hội nghị thượng đỉnh G8 tại Sant-Petecbua cho phép

Nga thực hiện hết khả năng để tham gia vào cơ chế đa phương, đưa các lợi ích của Nga gắn với hàng loạt các vấn đề hàng đầu của thế giới, cũng như cải tổ mạnh mẽ G8. Nga cho rằng việc Nga tham gia vào G8 đã làm thay đổi cơ cấu của tổ chức này, từ một nhóm các cường quốc phương Tây trở thành một cơ cấu đại diện toàn cầu.

Nga cũng cố gắng để G8 trở thành một tổ chức mở và dân chủ, tiến hành đối thoại với các đối tác truyền thống Trung Quốc, Ấn Độ, Brasil và các tổ chức quốc tế, và đặc biệt là với SNG.

- Về hợp tác quốc tế đối phó với các hiểm hoạ và các mối đe doạ mới

Trong chiến lược toàn cầu, Nga sẽ tiếp tục tích cực tham gia chống chủ nghĩa khủng bố quốc tế theo các quyết định của Liên hợp quốc cũng như các nội dung hợp tác trong khuôn khổ G8.

Trong khuôn khổ SNG, SCO, APEC hay hợp tác ASEAN, Nga tích cực tham gia chống chủ nghĩa khủng bố quốc tế, chủ nghĩa cực đoan, buôn bán vũ khí, ma tuý, phụ nữ trẻ em, tham nhũng, rửa tiền... Nga sẽ nỗ lực tham gia vào giải quyết vấn đề giải giáp vũ khí, chống phổ biến vũ khí hạt nhân hiện đang căng thẳng ở Iran, Bắc Triều Tiên v.v...

Về đối thoại giữa các nền văn minh, Nga quan niệm hiểm hoạ chia rẽ thế giới theo các nền văn minh đang trở thành mối đe doạ chính trong thời đại ngày nay. Giới nghiên cứu Nga đã đưa ra hai kịch bản phát triển đối thoại giữa các nền văn minh trên thế

giới. *Kịch bản thứ nhất* liên quan tới quá trình liên kết các bên hơn nữa sẽ vẫn diễn ra cùng với việc duy trì đặc thù văn hoá và quá trình này diễn ra phức tạp ở một số nước và khu vực riêng biệt. *Kịch bản thứ hai* xem xét về việc có sự thoả hiệp và các giá trị văn hoá của các nền văn minh khác nhau sẽ cấu thành nên ý chí của nền văn minh toàn cầu hoá. Nga khẳng định trong bất kỳ trường hợp nào “văn minh phương Đông vẫn là một bộ phận quan trọng của nhân loại và đóng vị trí tích cực trong việc hình thành nên khuynh hướng phát triển chung của nhân loại”². Phát triển đối thoại giữa các nền văn minh sẽ là một bộ phận cấu thành quan trọng trong đường lối đối ngoại của Nga và đây cũng là công cụ hữu hiệu để Nga thể hiện tầm thủ lĩnh trí tuệ trong nền chính trị thế giới. Cụ thể Nga sẽ năng động hơn trong việc cùng hành động với các đối tác tự nhiên như Thổ Nhĩ Kỳ, Tây Ban Nha, Malaysia và các nước châu Á khác, mở rộng hợp tác với thế giới Hồi giáo cũng như tham gia vào Tổ chức hội nghị Hồi giáo.

2. Phương hướng địa - chính trị trong chính sách đối ngoại của Nga

- *Không gian SNG*: Quan hệ với các nước SNG vẫn là hướng ưu tiên chính của Nga. Nga quan tâm tới mục tiêu quanh đường biên giới của mình là các quốc gia hữu nghị, ổn định, dân chủ và phồn thịnh. Nga cho rằng các nước SNG tự mình quyết định tiến trình chuyển đổi, mô hình phát triển

dân chủ và thị trường. Dựa trên những kinh nghiệm tích lũy được, Nga quan niệm tăng cường hợp tác kinh tế - thương mại giữa các nước SNG là điều kiện tiên quyết cho ổn định và phát triển trong khu vực, và vai trò của Nga là không thể thay thế được. Mục tiêu mà Nga đặt ra là xây dựng một hệ thống kinh tế đảm bảo cho sự phát triển hiệu quả của các thành viên. Nga cần nỗ lực hướng tới không gian tự do hoá kinh tế cũng như đầu tư trong khu vực. Trong giai đoạn hiện nay, Nga cho rằng hạt nhân của liên kết kinh tế khu vực chính là Cộng đồng kinh tế Á - Âu, hiện đang trong giai đoạn xây dựng liên minh hải quan và tới đây tiến tới xây dựng thị trường chung. Nga cũng hy vọng tới đây Ucraina tham gia hoàn toàn vào Không gian Kinh tế thống nhất gồm 4 nước có trình độ phát triển cao hơn trong khu vực (Nga, Ucraina, Cazacstan và Belarus, chiếm 90% GDP của cả khu vực). Cùng với hợp tác kinh tế, hợp tác trong lĩnh vực an ninh chính trị mà cụ thể là hợp tác trong khuôn khổ Tổ chức Hiệp ước an ninh tập thể, Tổ chức hợp tác Thượng Hải cũng cần tăng cường.

- *Châu Âu*: Nga cho rằng Liên minh Châu Âu là đối tác chính, đối tác chiến lược của Nga ở châu Âu. EU hiện là nhân tố địa - chính trị mạnh, đứng ngang hàng với Nga trong hướng châu Âu cũng như trong các công việc quốc tế nói chung. Tới đây Nga và EU vẫn tiếp tục lộ trình thực hiện chương trình xây dựng bốn không gian chung và thời hạn của Hiệp ước này sẽ được kéo dài sau khi hết hạn vào ngày 1/12/2007.

² Tổng quan đường lối đối ngoại của Nga, www.mid.ru

Quan hệ với NATO chiếm vị trí đặc biệt quan trọng trong chính sách đối ngoại của Nga xuất phát từ các yếu tố địa - chính trị và lực lượng thực tế có thể ảnh hưởng tới tình hình an ninh của Nga. Kế hoạch mở rộng NATO gần với đường biên giới của Nga mà không cân nhắc tới sự phù hợp với Hiệp ước Lực lượng vũ trang thường không tránh khỏi làm cho quan hệ Nga - NATO phức tạp hơn. Nga cho rằng nên chuyển NATO từ một khối liên kết quân sự thuần túy sang một tổ chức hiện đại hơn, thiết thực hơn sẽ không chỉ làm giảm mối đe dọa an ninh mà còn củng cố sự ổn định của châu Âu và thế giới.

- *Mỹ*: Tính chất ưu tiên trong quan hệ với Mỹ phụ thuộc vào tình hình an ninh thế giới và sự ổn định chiến lược, tính hiệu quả của những nỗ lực của cộng đồng thế giới đấu tranh chống lại các hiểm họa và các mối đe dọa mới. Ngoài ra chất lượng của mối quan hệ Nga - Mỹ là một trong những yếu tố hình thành nên môi trường bên ngoài thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội của Nga. Tính phức tạp trong quan hệ Nga - Mỹ hiện nay xuất phát từ những quan điểm khác nhau về trật tự thế giới: Mỹ muốn hướng tới một trật tự đơn cực, còn Nga ủng hộ một thế giới đa cực và việc giải quyết các công việc phải dựa trên luật quốc tế và thể chế đa phương mà trước hết là Liên hợp quốc.

Nga tiếp tục phát triển quan hệ đối tác với Mỹ trên cơ sở bình đẳng và cùng có lợi. Tuy nhiên Nga cho rằng không phải mọi người Mỹ đều mong muốn Nga có một chính sách đối ngoại tự chủ.

Ngoài ra Nga cũng sẽ tăng cường mở rộng hợp tác với Mỹ trong các khuôn khổ đa phương, trước hết là LHQ, và trong việc giải trừ quân bị, giải giáp vũ khí hạt nhân.

- Khu vực Châu Á – Thái Bình Dương

Nga quan niệm khu vực Châu Á – Thái Bình Dương là động lực phát triển của nền kinh tế thế giới, một trong những nhân tố thúc đẩy quá trình toàn cầu hoá, và vai trò này đang ngày càng gia tăng. Những đối tác đang ngày càng đóng vai trò quan trọng là Trung Quốc, Ấn Độ, các nước Đông Nam Á và các nước Mỹ Latinh. Trong khu vực này Mỹ luôn gia tăng việc củng cố ảnh hưởng của mình thông qua các chiến lược liên minh song phương với Nhật Bản, Hàn Quốc, Úc kết hợp với việc củng cố vị thế trong các cơ cấu liên kết đã hình thành trong khu vực.

Nga cho rằng khi xây dựng đường lối đối ngoại trong khu vực này cần phải tận dụng tối đa hiệu quả của việc kết hợp lợi ích bên trong với bên ngoài nhằm đảm bảo an ninh quốc gia của mình, bao gồm cả việc phát triển vùng Sibery và Viễn Đông. Chiến lược của Nga nhằm mục đích hình thành nên “mối quan hệ sâu sắc và cân bằng với các nước trong khu vực, bảo đảm sự ổn định lâu dài”³. Do đặc thù đa dạng văn hoá trong khu vực, Nga cho rằng đây chính là nơi áp dụng và phát triển mô hình đối thoại các nền văn minh cho thế giới.

³ Tổng quan đường lối đối ngoại của Nga, www.mid.ru

Một đặc điểm đặc trưng nữa là trong khu vực này đang diễn ra các quá trình liên kết, và đều thể hiện một xu thế chung là dựa trên nguyên tắc đa phương và quyết định tập thể. Tổ chức hợp tác Thượng Hải sẽ duy trì tính mở của mình và sẽ trở thành một công cụ hữu hiệu đối với an ninh và ổn định ở Trung Á.

Đối với APEC, Nga sẽ mở rộng hơn nữa sự tham gia của mình vì đây là một cơ cấu hiệu quả trong việc phát triển ngoại giao đa phương.

Việc tăng cường hợp tác với ASEAN có ý nghĩa to lớn, qua đó Nga sẽ tích cực tham gia Diễn đàn khu vực ASEAN ARF, mở rộng Đối thoại hợp tác với châu Á ADC, phấn đấu trở thành thành viên của Diễn đàn Đông Á cũng như tham gia vào Ủy ban Kinh tế - Xã hội của Liên hợp quốc đối với các nước châu Á.

Nga cũng sẽ tích cực tham gia giải quyết vấn đề vũ khí hạt nhân ở bán đảo Triều Tiên, mở ra hướng hình thành cơ chế đối thoại về an ninh và hợp tác ở Đông Bắc Á, góp phần bảo đảm sự ổn định của khu vực Châu Á - Thái Bình Dương.

3. Chính sách ngoại giao kinh tế của Nga

Trong nền kinh tế thế giới hiện nay, ngoài các trung tâm kinh tế như Mỹ, EC, Nhật Bản, đang hình thành các trung tâm mới như Trung Quốc, Ấn Độ, Brasil, Mehicô, Nam Phi v.v.. và tính cạnh tranh trong nền kinh tế toàn cầu ngày càng gia tăng. Trong

tình hình như vậy, Nga cho rằng để thúc đẩy quá trình liên kết hơn nữa vào nền kinh tế thế giới của Nga và đáp ứng được lợi ích quốc gia, ngoài chính sách ngoại giao đa phương, thực tế cần phải bảo đảm sự ổn định bên trong và phát triển nguồn nhân lực.

Ngoài ra, Nga sẽ đẩy mạnh việc hình thành nên giới doanh nghiệp Nga ở nước ngoài, mở rộng môi trường thương mại và đầu tư của Nga. Điều này giúp cho các doanh nghiệp có được lợi nhuận cao, giảm chi phí sản xuất, mở rộng cơ sở nguyên liệu, khắc phục các rào cản thuế quan và phi thuế quan, tăng cường khả năng cạnh tranh.

Về việc gia nhập WTO, Nga quan niệm rằng với tiềm lực khoa học công nghệ và giáo dục của mình, Nga không muốn ở ngoài lề của quá trình toàn cầu hoá kinh tế và vì thế Nga sẽ tham gia Tổ chức Thương mại thế giới với tư cách xây dựng luật chơi và điều tiết thương mại thế giới. Nga cũng cho rằng mặc dù vòng đàm phán đa phương về tự do hoá thương mại đang gặp khó khăn, WTO vẫn sẽ là một cơ chế quan trọng và ngày càng gia tăng trong xu thế toàn cầu hoá kinh tế ngày nay. Trong điều kiện cải tổ và cơ cấu lại nền kinh tế chưa hoàn tất, Nga đã phải đàm phán với các đối tác để duy trì bảo hộ cho một số lĩnh vực; điều mà Nga cho rằng với bất cứ nước nào khi gia nhập WTO đều phải tính toán. Tuy nhiên, Nga khẳng định xu thế chính tới đây là thúc đẩy tự do hoá thương mại trong nước hơn nữa.

Nga sẽ thúc đẩy hơn nữa ngoại giao năng lượng trong điều kiện tình hình năng

lượng thế giới cạnh tranh gay gắt nhằm tăng cường vị trí của tổ hợp năng lượng nhiên liệu trong phát triển kinh tế quốc dân cũng như tìm kiếm lợi nhuận từ thị trường bên ngoài. Nga sẽ tiếp tục đối thoại năng lượng với EU, với từng nước của EU, với Mỹ, Trung Quốc, Nhật Bản và các nước có nhu cầu khác, đồng thời củng cố quan hệ đối tác chiến lược với các nước cung cấp năng lượng hàng đầu của thế giới.

Nga cũng sẽ tăng cường đa dạng hoá cơ cấu hàng hoá về địa lý. Hiện nay bán hàng chủ yếu của Nga là EU, chiếm 52,1% doanh số ngoại thương của Nga, còn các nước Nhật Bản, Trung Quốc, Ấn Độ, Hàn Quốc chiếm hơn 30% GDP thế giới mới chỉ chiếm có 16% kim ngạch ngoại thương của Nga và các khu vực địa lý còn lại như Bắc Mỹ và Mỹ Latin, Đông Nam Á chỉ có 7%. Tỷ trọng xuất khẩu của Trung Quốc, Ấn Độ, Nhật Bản, Hàn Quốc vào Nga chỉ khoảng 2%, còn từ châu Mỹ và Đông Nam Á chỉ khoảng 0,4%. Tỷ trọng thương mại như vậy theo Nga là hoàn toàn không tương xứng với vị thế chính trị của Nga trên thế giới. Nga sẽ tăng cường thúc đẩy các quan hệ kinh tế song phương để cải thiện vị thế của mình.

Một hướng ưu tiên trong chính sách ngoại giao kinh tế đa phương của Nga là tham gia vào tổ chức Hợp tác Kinh tế và Phát triển OECD. Đồng thời Nga cũng sẽ tăng cường hợp tác với các thể chế tài chính quốc tế như Quỹ Tiền tệ quốc tế, Ngân hàng Thế giới, Ngân hàng Phát triển Châu Á, Ngân hàng Phát triển Châu Mỹ v.v..

Nga quan niệm rằng, vị thế lịch sử và uy tín của Nga trên trường quốc tế được xác lập không chỉ bằng sức mạnh chính trị hay trọng lượng kinh tế, mà còn bằng tài sản văn hoá vô giá của dân tộc Nga, bằng tâm hồn và trí tuệ Nga. Chính sách đối ngoại theo hướng nhân đạo cũng sẽ được Nga quan tâm trong giai đoạn tới đây với các nội dung như bảo vệ quyền con người, ngoại giao văn hoá, xã hội, khoa học kỹ thuật...

Nước Nga ngày nay không còn là nước Nga của thời Ensin và càng không thể quay trở lại cục diện của thời kì đó nữa. Cùng với sự điều chỉnh trong chính sách đối ngoại, sự trở dậy của Liên bang Nga về kinh tế, chính trị và quân sự chắc chắn sẽ thúc đẩy kết cấu chiến lược quốc tế phát triển theo xu thế đa cực hoá, góp phần tích cực vào hoà bình, ổn định và phát triển của thế giới.

Tài liệu tham khảo

1. Kỷ yếu hội thảo, *Hướng tới quan hệ hợp tác toàn diện Nga – ASEAN trong hai thập niên đầu thế kỷ 21*, Viện Nghiên cứu Châu Âu và Viện KHXH Vùng Nam Bộ, Tp. Hồ Chí Minh tháng 3 năm 2007.
2. *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, năm 2007.
3. *Thông điệp của Tổng thống Putin năm 2007*, www.government.ru
4. *Tổng quan chính sách đối ngoại của Liên bang Nga những năm đầu thế kỷ 21*, www.mid.ru, tháng 4 năm 2007.